

sibi nostram debere sufficere disputationem; sed legat & alia forte melius considerata, atque tractata, & ea quæ hic movere possunt, vigilantiori, atque intelligentiori, si potest, mente discutiat: hoc firmiter tenens, quod Deus hominem assumpsit, homo in Deum transiit non naturæ veritatem, sed Dei dignatione; ut nec Deus mutaretur in humanam substantiam, assumendo hominem, nec homo in divinam, glorificatus in Deum: quia mutatio, vel veritatis naturæ diminutionem, & abolitionem substantiæ facit.

DIVISIO TEXTUS.

Postquam distinguit Magister tres opiniones (8) circa modum unionis, hic secundum eas ostendit qualiter locutiones quibus unio significatur, sunt intelligendæ: & dividitur in duas partes. In prima exponit eas secundum singulas opiniones; in secunda relinquit auditori iudicium de dictis opinionibus, ibi: *Satis diligenter juxta diversorum sententiam supra positam absque assertione, & præjudicio tractavimus questionem.* Prima dividitur in tres partes. In prima exponit dictas locutiones secundum primam opinionem; in secunda secundum secundam, ibi: *In secunda vero sententia hujus distinctionis talis videtur ratio;* in tertia secundum tertiam, ibi: *In hac igitur sententia sic dicitur Deus factus homo, quia hominem accepit.* Hic exponit dictas propositiones secundum primam opinionem. Secundo objicit contra, ibi: *Huic autem sententiæ opponitur.* Exponit autem illas propositiones in prima parte, in quibus fit mutua prædicatio Dei, & hominis mediante hoc participio factus, quas primo exponit; & illas in quibus fit prædicatio mediante hoc participio prædestinatus, quas secundo exponit ibi: *Et hoc gratia, non natura.* Objectionis autem solutionem ponit ibi: *Quod & illi concedunt.*

In secunda vero sententia hujus distinctionis talis videtur ratio. Hic exponit eas quæ sunt secundum secundam opinionem: & primo exponit propositiones; secundo solvit quæ videntur esse contra hanc opinionem, ibi: *Determinant etiam auctoritates quæ primæ conveniunt sententiæ, & huic videntur contradicere.* Circa primum tria facit. Primo exponit illas in quibus fit prædicatio mediante hoc participio factus; secundo illas in quibus fit mediante hoc verbo est, ibi: *Variatur autem intelligentia;* tertio illas in quibus fit prædicatio mediante hoc participio prædestinatus, ibi: *Isti dicunt Christum prædestinatum esse.*

Determinant etiam auctoritates quæ primæ conveniunt sententiæ, & huic videntur contradicere. Hic solvit tria quia videntur esse contra hanc secundam opinionem, & tria facit circa hoc. Primo solvit auctoritates quæ videntur probare quod homo sit assumptus; secundo illas quæ videntur probare quod Christus sit duo, ibi: *Sed his videntur adversari quæ subditis continentur capitulis;* tertio illas quæ probant quod persona non sit composita, ibi: *Est autem & aliud quod huic sententiæ plurimum videtur obviare.* Secunda pars dividitur in duas partes. In prima solvit auctoritates quæ dicunt Christum esse aliud, & aliud, ex quo sequitur ipsum esse duo. In secunda solvit illas quæ dicunt Christum esse duo, vel utramque duorum esse Christum, ibi: *Quod etiam dictum est, utrumque est Christus, & una persona, movere potest lectorem.* Circa primum tria facit. Primo objicit; secundo solvit, ibi: *Hæc autem in hunc modum determinant;* tertio solutionem confirmat, ibi: *Aperte enim Hilarius ait: & similiter dividitur pars secunda: quia primo objicit; secundo solvit, ibi: Sed hæc omnia ex tali sensu dicta fore tradunt; tertio solutionem confirmat, ibi: Quia, ut ait Hieronymus, Ver-*

(8) Al. per modum unionis.

bum est Deus, non caro assumpta.

Est autem & aliud quod huic sententiæ plurimum videtur obviare. Hic objicit contra positionem personæ: & primo objicit; secundo solvit, ibi: *Ad quod etiam illi dicunt.*

In hac igitur sententia sic dicitur Deus factus homo, quia hominem accepit. Hic exponit dictas propositiones secundum tertiam opinionem: & dividitur in duas partes. In prima exponit propositiones; in secunda infert corollarium ex dictis, ibi: *Et quia secundum habitum accipienda est incarnationis ratio, ideo Deum humanatum, non hominem deificatum dici tradunt.* Circa primum tria facit. Primo exponit qualiter dicatur Deus factus homo; secundo quomodo dicatur Christus prædestinatus, ibi: *Secundum istos dicitur Christus, secundum quod homo, prædestinatus esse Filius Dei;* tertio quomodo dicatur minor seipso, ibi: *Hic etiam cum dicitur Christus minor Patre, secundum quod homo, secundum habitum hoc intelligunt dictum.*

Et quia secundum habitum accipienda est incarnationis ratio, ideo Deum humanatum, non hominem deificatum dici tradunt. Hic concludit ex dictis, quod homo potest denominative prædicari de Deo, ut dicatur Deus humanatus, non autem Deus de homine: & circa hoc duo facit. Primo ostendit quod non potest dici homo deificatus; secundo quod non potest dici homo dominicus, ibi: *Et licet dicatur homo Deus, non tamen congrue dicitur homo dominicus.*

QUÆSTIO I.

HIC est quæstio de locutionibus exprimentibus unionem: & primo quæritur de locutionibus exprimentibus unionem per hoc verbum est simpliciter; secundo de his quæ expriment unionem cum hoc participio factus; tertio de illis quæ expriment unionem cum hoc participio prædestinatus.

Circa primum quærentur duo.

Primo. De hac, *Deus est homo*, & è converso.

Secundo. De hac, *Christus est homo dominicus.*

ARTICULUS I.

Utrum hæc sit veritas, *Deus est homo.*

III. P. quæst. XVI. art. 1.

1. AD primum sic proceditur. Videtur quod hæc sit falsa, *Deus est homo.* Magis enim conveniunt quæ uniuntur in personam, & naturam unam, quam ea quæ uniuntur in personam, & non in naturam unam. Sed anima, & corpus uniuntur in naturam, & personam unam; Deus autem, & homo in personam, & non in naturam. Cum ergo anima non possit prædicari de corpore, nec è converso, videtur quod Deus non possit prædicari de homine, nec è converso.

2. Præterea. Major est unitas trium personarum in natura divina quam unitas duarum naturarum in persona Christi. Sed una persona non prædicatur

de alia. Ergo nec homo prædicatur de Deo, nec è converso.

3. Præterea. Nihil prædicatur univoce de Creatore, & creatura. Sed homo univoce prædicatur in Christo, & in nobis. Ergo non prædicatur de Deo.

4. Præterea. Quidquid prædicatur de Deo, aut est absolutum, aut relativum. Sed homo non est relativum, quia non dicitur ad aliquid; & præterea prædicatur aliquid secundum duas opiniones, quod non convenit relativis, quæ secundum Augustinum (serm. xxxviii. de temp. sive 3. Dom. inf. oct. Epiph.) non prædicant aliquid, sed ad aliquid: nec potest prædicari de Deo tamquam absolutum, quia absoluta quæ veniunt in divinam prædicationem, dicuntur de tribus personis, quod non est de hoc nomine homo. Ergo non possumus dicere, quod Deus sit homo.

5. Præterea. Quod prædicatur, aut prædicatur per se, aut per accidens. Sed homo non prædicatur per se de Deo, quia sic conveniret omni supposito divinæ naturæ; nec iterum prædicatur per accidens, quia Deo nihil accidit. Ergo homo nullo modo prædicatur de Deo.

6. Præterea. Omnis prædicatio vel est per essentialitatem, sicut homo est animal; vel per inhærentiam, sicut homo est albus; vel per causalitatem, (1) sicut hæc: Si dies est, sol lucet super terram. Sed cum dicitur, *Deus est homo*, non est prædicatio per causam, ut sit sensus, Deus est causa hominis: quia sic posset dici: *Deus est leo*, vel *stella*: nec est prædicatio per inhærentiam: quia humanitas non accidentaliter inhæret Deo, ut supra dictum est; nec per essentialitatem, quia alia est essentia hominis, & Dei. Ergo propositio est falsa.

7. Præterea. Secundum artem Philosophi in I. Topic. cap. III. quatuor sunt genera prædicarum: scilicet essentialitatem non conversum, ut genus; & essentialitatem conversum, ut diffinitio: accidentale non conversum, ut accidens; accidentale conversum, ut proprium. Sed nullo istorum modorum se habet homo ad Deum, ut patet per se. Ergo nullo modo potest prædicari de ipso.

8. Præterea. Propositio dicitur esse in materia remota, quando formæ significatæ sunt diversæ. Sed formæ significatæ per hoc nomen *Deus*, & per hoc nomen *homo*, sunt diversæ maxima diversitate. Ergo hæc propositio, *Deus est homo*, est in materia remota: ergo est falsa: quia in remota materia omnes affirmativæ sunt falsæ.

Sed contra. Rom. ix. 5. *Quorum patres (2) ex quibus est Christus secundum carnem, qui est (3) Deus benedictus in sæcula.* Sed Christus secundum carnem natus, est homo quidam. Ergo homo est Deus.

Præterea. Bernardus dicit V. de Consid. c. ix. *Tantum est tam expressam vim unionis in se præfert illa persona qua Deus, & homo unus est Christus, ut si alterum de altero prædices, non erres.* Ergo Deus est homo, & è converso.

Præterea. Quæcumque uni & eidem sunt eadem, sibi invicem sunt eadem. Sed Christus est Deus, & ipsemet est homo. Ergo Deus est homo.

Præterea. Quæcumque sunt unum secundum suppositum, unum de altero prædicatur. Sed idem est suppositum Dei, & hominis, ut dictum est supra. Ergo Deus est homo.

In III. Sent. Tom. III.

(1) Al. sicut dies est, sol lucet &c. (2) Vulgata & ex quibus. (3) Al. deest *Deus*. Vulgata: qui est super omnia Deus benedictus &c.

SOLUTIO.

Respondeo dicendum, quod hæc propositio, *Deus est homo*, ab omnibus conceditur; sed diversimode à diversis. Secundum enim tertiam opinionem est prædicatio per inhærentiam, sicut cum dicitur: *Homo est albus*: quia ponit, quod humana natura accidentaliter advenit divinæ: & adhuc est valde impropria ex duabus partibus. Primo, quia partes humanæ naturæ vocat hominem, scilicet corpus, & animam; quod improprie dicitur: non enim proprie dicitur, quod partes sunt totum, sed quod totum est ex partibus: unde non proprie potest dici, quod anima, & corpus sint homo. Secundo, quia si etiam proprie hoc diceretur, tamen cum hæc duo secundum hanc opinionem adveniant Filio Dei quasi habitus, non potest homo proprie prædicari de eo nisi denominative, sicut nec vestis de homine; sed dicitur homo vestitus. Ita etiam hæc opinio dicit, quod dicitur homo, quia habet hominem, & partes humanæ naturæ: unde non proprie diceretur homo, sed humanatus, sicut homo vestitus, non vestis dicitur. Unde est contra veritatem sacræ Scripturæ, & symboli, quæ Deum hominem factum dicit; & propter hoc est hæretica. Secundum vero primam opinionem est prædicatio per identitatem, non per informationem: Deus enim supponit suppositum æternum, quod quidem non informatur per formam significatam per hoc nomen *homo*, sed informatur per ipsum suppositum humanæ naturæ, quod est aliud à supposito divinæ naturæ: & quia illa supposita sunt eadem persona, ratione hujus identitatis potest fieri prædicatio de se invicem, ut sit sensus: *Deus est homo*; idem, ille, scilicet Christus, qui est homo: & est similis modus prædicandi, sicut cum dicitur: *Essentia est Pater*: quia essentia divina est eadem secundum rem cum supposito quod informatur paternitate; quamvis ipsa essentia paternitate non informatur. Sed hoc non potest stare: quia hoc quod dicitur, duo supposita esse eandem personam, non potest intelligi nisi duobus modis. Primo, quod ex duobus suppositis constituatur una persona; & sic neutrum illorum suppositorum esset illa persona: quia quod constituitur ex aliquibus, non prædicatur de illis; ut dictum est (dist. vi. quæst. 1. art. 1.) unde expositiva istius, *Deus est homo*, scilicet, ille qui est Deus, est homo, erit falsa quantum ad utramque partem: quia neque Deus esset illa persona, nec illa persona esset Deus. Sed hic non est intellectus ejus, quia non ponit personam compositam, sed simplicem. Alio modo potest intelligi, ut suppositum divinæ naturæ sit illa persona simplex secundum rem, & illa persona simplex sit illud suppositum humanæ naturæ, quod ei advenit per assumptionem. Sed hoc est omnino impossibile, cum implicet contradictionem, scilicet quod illud quod advenit, sit distinctum in sua singularitate, & sit idem illi existenti cui advenit: idem enim est quod est secundum substantiam unum; unum autem est in se indivisum, & ab aliis divisum: unde suppositum humanæ naturæ, quod advenit divinæ personæ, esset distinctum à divina persona, in quantum est singulare per se; & esset non distinctum, in quantum est idem ei: unde persona illa invenitur habere identitatem cum ipso supposito, scilicet cum supposito divinæ naturæ, non autem

M 2

quibus. (3) Al. deest *Deus*. Vulgata: qui est super omnia Deus benedictus &c.

cum supposito humanæ naturæ: & propter hoc expressiva hujus locutionis, *Deus est homo*, scilicet, ille qui est *Deus*, est homo, est falsa quantum ad alteram partem: quia illa persona non est homo, quamvis *Deus* sit illa persona: unde non potest eam verificare. Et ideo sola opinio secunda vera est, quæ verificat eam: potest enim ponere, quod cum dicitur, *Deus est homo*, est prædicatio per informationem essentiali, quia ly *Deus* supponit suppositum personæ Filii; & hoc naturam informatam, secundum modum intelligendi, in quantum subsistit in ea. Unde sicut hæc est vera & propria, *Petrus est homo*: ita & ista, *Deus est homo*. Est tamen in hoc differentia: quia in ista, *Petrus est homo*, homo prædicatur in esse subjecto ratione suppositi, & ratione formæ importatæ per subjectum; sed in hac, *Deus est homo*, prædicatum non inest subjecto ratione formæ significatæ per subjectum: non enim convenit ei ratione Divinitatis, sed ratione suppositi. Hoc autem sufficit ad hoc quod sit vera: quia propositio non verificatur ratione formæ significatæ in supposito, sed ratione suppositi, sicut pater infra (in respons. ad quintum.)

Ad primum ergo dicendum, quod sicut anima, & corpus non prædicantur de se invicem; sic nec divina natura, & humana. Sed *Deus*, & *homo* non tantum naturam, sed etiam suppositum naturæ designant: & ideo possunt prædicari de se invicem; sicut ex illa parte habens animam, & habens corpus prædicantur de se invicem.

Ad secundum dicendum, quod secundum hoc quod personæ divinæ sunt unum, prædicantur de se invicem: dicitur enim, quod natura Patris est natura Filii. Sed quia non sunt unum in persona, ideo nomina personalia de se invicem non prædicantur. Et similiter hic, quia naturæ sunt diversæ, & persona eadem, nomina quæ significant, vel supponunt personas, prædicantur de se invicem, non autem nomina quæ significant naturas tantum.

Ad tertium dicendum, quod homo univoce prædicatur de Deo, & aliis hominibus. Quod autem dicitur, quod nihil dicitur univoce de Deo, & creaturis; intelligendum est de illis quæ prædicantur de ipso, in quantum est *Deus*.

Ad quartum dicendum, quod cum dicitur *Deus est homo*, ly *homo* quantum ad formam significatam est absolutum, sed quantum ad suppositum habet relationem implicitam: supponit enim pro persona Filii Dei.

Ad quintum dicendum, quod cum dicitur, *Deus est homo*, *Deus* supponit personam Filii, & significat Divinitatem. Propositio autem non verificatur ratione significati, sed ratione suppositi: & cum hoc suppositum sit subsistens in humana natura, hoc nomen *homo* per se prædicatur de ipsa: unde secundum quod vera est, est per se prædicatio; sicut ista, *Petrus est homo*. Unde non sequitur quod possit prædicari de omnibus quibus inest forma significata per hoc nomen *Deus*: quia non est per se ex parte formæ significatæ, sed ex parte suppositi. Et hoc est singulare in ista materia, quia numquam alibi invenitur quod sit suppositum unum essentialiter in duabus naturis subsistens: & ideo non potest dici, quod sit per accidens, sicut hoc album non potest dici, quod sit per se suppositum hominis, non est pars significationis hujus nominis *album*: album enim solum qualitatem significat, cum nomen significet unum; ex albedine autem, & subjecto non fit unum

simpliciter: unde hoc nomen *album* copulat suum subjectum quasi extrinsecum. *Deus* autem importat suppositum divinæ naturæ, quod etiam idem est humanæ, non quasi extrinsecum, sed sicut clausum in significatione hujus nominis *homo*. Et ideo hæc non est per accidens, *Deus est homo*, sed habet aliquid simile cum illis quæ sunt per accidens, in quantum prædicatum non inest subjecto ratione formæ importatæ per subjectum.

Ad sextum dicendum, quod est prædicatio per essentiali, non quod Divinitas sit humanitas, sed quia suppositum divinæ naturæ essentialiter est suppositum humanæ naturæ: & hoc significat locutio.

Ad septimum dicendum, quod reducitur ad prædicatum de genere, sicut ista, *Petrus est homo*: quia eadem est ratio veritatis in utraque.

Ad octavum dicendum, quod non est in materia remota, sed in materia naturali: quia propositio verificatur non ratione naturæ, sed ratione suppositi humanæ naturæ. Nec est simile in hoc, & in aliis, quia in aliis ad diversitatem naturarum sequitur diversitas in suppositis: unde si formæ sunt diversæ quæ significantur per subjectum, & prædicatum, supposita non possunt esse eadem. In Christo autem sunt duæ naturæ, & unum suppositum.

ARTICULUS II.

Utrum Christus possit dici homo dominicus.

III. P. quest. xvi. art. 3.

1. Ad secundum sic proceditur. Videtur quod Christus possit dici homo dominicus. Augustinus enim dicit in Lib. LXXXIII. Q. quest. xxxv. *Monendum est ut illa bona æterna expectentur quæ fuerunt in homine dominico: & loquitur de Christo. Ergo potest dici dominicus.*

2. Præterea. Homo Christus Jesus est magis in participatione divinæ bonitatis quam alii sancti; sed alii sancti propter participationem divinæ bonitatis dicuntur dominici, ut patet per Glossam I. Reg. 1. *Quis est iste homo, nisi homo dominicus?* Ergo multo magis Christus potest dici homo dominicus.

3. Præterea. Sicut dominicus dicitur denominative à Domino, ita divinus dicitur denominative à Deo. Sed Dionysius de Eccles. Hierarch. cap. iv. frequenter nominat Christum divinissimum Jesum. Ergo & potest dici ille dominicus.

4. Præterea. Sicut hæc est vera, *Deus est homo*; ita hæc *Homo est Deus*. Sed dicimus Deum humanatum. Ergo possumus dicere hominem dominicum.

5. Præterea. Condicio servitutis magis exprimitur nomine servi, quam nomine dominici. Sed Apostolus nomen servitutis in Christo ponit Philipp. 11. *Formam servi accipiens*. Ergo etiam possumus dicere eum dominicum.

Sed contra. Quod prædicatur de aliquo essentialiter, non potest de eo prædicari denominative. Sed *Deus* prædicatur de homine Christo essentialiter: quia hæc est vera: *Hic homo est Deus*. Ergo videtur quod non debeat prædicari denominative.

Præterea. Ad idem est auctoritas Augustini in littera posita.

SOLUTIO.

Respondeo dicendum, quod hoc adjectivum *dominicus* potest duo importare: uno modo id quod habet aliquam participationem Domini; alio modo rem quæ est Domini sicut possessio, vel sicut effectus,

ARTICULUS I.

Utrum hæc sit vera, *Deus factus est homo.*

III. P. quest. xvi. art. 6. Et opusc. 11. cap. vi.

1. Ad primum sic proceditur. Videtur quod hæc sit falsa, *Deus factus est homo*. Mutari enim genus est ad fieri. Sed *Deus* nullo modo potest dici mutatus. Ergo non potest dici factus aliquid.

2. Præterea. Factum esse, terminus est fieri, quod significatur esse circa id quod factum dicitur. Sed circa Deum, qui dicitur factus homo, non potest poni aliquid fieri: suppositum enim factionis esse non potest. Ergo hæc est falsa, *Deus factus est homo*.

3. Præterea. Terminus factionis est perfectio ejus quod fit, quia est finis factionis. Sed cum dicitur, *Deus factus est homo*, terminus factionis importatæ per participium est homo. Ergo significatur quod esse hominem sit perfectio Dei, qui factus homo dicitur. Hoc autem est impossibile. Ergo hæc est falsa, *Deus factus est homo*.

4. Præterea. In hoc nomine *homo* non possunt intelligi nisi duo, scilicet suppositum naturæ, & natura humana. Sed dicta propositio non potest verificari ratione naturæ, quia *Deus* numquam fuit, neque est natura humana; similiter nec ex parte suppositi, quia hoc nomen *homo*, secundum quod de Christo prædicatur, non importat nisi suppositum æternum Filii; & semper verum fuit dicere, quod *Deus* est persona Filii. Ergo nullo modo prædicta locutio verificari potest.

5. Præterea. Homo non est conditio diminuens de ratione factionis. Ergo si *Deus factus est homo*, possum inferre, quod *Deus* sit factus. Hoc autem est falsum. Ergo & primum.

Sed contra. Joann. 1. 14. *Verbum caro factum est*. Verbum autem *Deus* est. Ergo *Deus factus est caro*, id est homo.

Præterea. In symbolo Nicæno dicitur de Filio, quod est *Deus de Deo*, & quod homo factus est. Ergo *Deus factus est homo*.

Præterea. Omne quod est, & non fuit prius, dicitur esse factum. Sed hæc est vera, *Deus est homo*, ut supra dictum est; & non fuit semper vera. Ergo *Deus factus est homo*.

SOLUTIO.

Respondeo dicendum, quod cum dicitur, *Deus factus est homo*, hoc participium *factus* tripliciter potest se habere in ista locutione. Uno modo, ut feratur ad totam propositionem, ut sit sensus: Factum est quod *Deus* est homo; & sic est vera; quamvis hic intellectus non possit haberi secundum proprietatem locutionis: tum quia non est de illis quæ habent determinare compositionem, sicut necessarium, & contingens: tum etiam quia cum sit adjectivum masculini generis, requirit substantivum. Secundo dictum participium potest determinare alterum extremum compositionis absolute; & sic sive determinet prædicatum, sive subjectum, locutio est falsa. Omnis enim determinatio potest prædicari de determinato. Hæc autem falsa est, *Deus factus est*, & similiter illa, *Ille homo factus est*, demonstrato Christo, nisi aliud addatur: quia supponit suppositum æternum, secundum secundam opinionem.

sicut dicuntur verba dominica; vel sicut pars, sicut dicitur pes dominicus. Quantum ergo ad secundam opinionem pertinet, nullo modo ille homo potest dici homo dominicus: homo enim importat suppositum æternum, cui essentialiter natura domini competit, non per participationem: nec est quasi possessio, vel effectus, vel pars Domini; sed est ipse Dominus, quia Dominus Pater, Dominus Filius, Dominus Spiritus Sanctus. Similiter etiam tertia opinio cum ponit hominem quasi habitum Dei Filio advenire, non potest ponere quod homo denominetur per Deum, sed magis *Deus* per hominem: quia habitus denominat habentem, & non convertitur. Tamen in quantum *dominicum* dicitur possessive, posset ponere quod dicitur homo dominicus, sicut dicitur vestis Socratica. Sed prima opinio posset ponere, quod diceretur homo dominicus etiam per participationem, in quantum hoc nomine *homo* non importat suppositum æternum, secundum eos.

Ad primum ergo dicendum, quod Augustinus illud retractavit (in Lib. I. Retract. cap. xix.) sicut in littera ponit Magister: & cum dixit, non intellexit, quasi diceretur dominicus ratione suppositi, sed ratione naturæ, quæ fit in participatione domini, sicut & divinitatis, per hoc quod assumitur in unitatem personæ Filii Dei, qui est *Deus*, & Dominus.

Ad secundum dicendum, quod ille homo non participat, proprie loquendo, Divinitatem, vel dominium; sed est plene Dominus, quia homo importat suppositum æternum, ut dictum est: & ideo non est similis ratio de ipso, & de aliis.

Ad tertium dicendum, quod divinum potest dici aliquid, etiam si habeat plenam Divinitatis rationem (dicimus enim divinam essentiali, divinas personas) & ideo hic homo, quia est divina persona, potest etiam dici divinus. Sed dominicus non dicitur de illis qui habent plenam rationem domini: non enim dicimus dominicas personas.

Ad quartum dicendum, quod quia natura humana in Christo habet quamdam similitudinem cum habitu, ut prius dictum est (dist. vi. quest. 111. art. 2. ad 1.) ideo ea quæ pertinent ad humanam naturam, inveniuntur quandoque prædicari de Christo per modum habitus, quamvis non ita proprie: & ideo Casiodorus addit: *ut ita dixerim*. Non tamen est similis ratio ex alia parte: quia divina natura non habet similitudinem cum habitu. Vel dicendum, quod cum dicitur *Deus humanatus*, non sumitur humanatus in vi nominis denominativi, sed in vi participii: unde tantum valet humanatus, quantum homo factus: & hoc patet per auctoritatem Damasceni positam in littera.

Ad quintum dicendum, quod Apostolus non dicit Christum, vel Filium Dei esse servum; sed quod formam servi accepit, quia humana natura Christi si separaretur, ut dicit Damascenus (Lib. III. de Fide cap. xxi.) subtilibus intelligentiis à Filio Dei, & serva est, & ignorans est: & ideo de natura bene potest dici hoc adjectivum *dominicus*, ut dicitur dominica natura.

QUÆSTIO II.

Deinde queritur de locutionibus quæ expriment unionem per hoc participium *factus*: & queruntur duo.

Primo. Utrum *Deus factus sit homo*.
Secundo. Utrum homo factus sit *Deus*.

nionem. Tertio modo dictum participium potest determinare subjectum in comparatione ad predicatum; & sic locutio vera est secundum omnes opiniones. Et non obstat quod videtur ponere fieri circa Deum: quia hoc fieri quod participium importat, non est nisi fieri rationis: dictum est enim supra (distinct. 11. quæst. 11. art. 2. quæstionc. 3. ad 2.) quod unio qua Deus dicitur esse homo, est quidem secundum rem in humana natura, sed secundum rationem in Deo, sicut sunt alie relationes quæ ex tempore de Deo dicuntur: & quia non dicitur factus homo, nisi secundum quod ratio unionis de novo advenit ei, postquam non fuit; ideo sicut relatio illa non ponit aliquam rem novam in Deo, sed dicitur secundum rationem tantum intelligentis; ita etiam & factus non importat circa Deum nisi fieri rationis, sicut etiam cum dicitur Psalm. LXXXIX. 1. *Domine refugium factus es nobis.*

Ad primum ergo dicendum, quod mutari proprie dicitur per remotionem à termino à quo; fieri autem per accessum ad terminum. Quia igitur nihil remotum est à Deo neque secundum rem, neque secundum rationem; aliquid autem advenit ei secundum rationem, etsi non secundum rem: ideo potest dici fieri, sed non mutari; sicut etiam sciens, quando considerat, non mutatur, proprie loquendo, sed perficitur, ut dicit Philosophus in II. de Anima (text. LVIII. & LVIII.).

Ad secundum dicendum, quod illud fieri est tantum rationis: & ideo non est inconveniens quod circa Deum ponatur.

Ad tertium dicendum, quod objectio illa procedit, quando est fieri reale: tunc enim oportet quod aliquid realiter adveniat; & hoc aliquo modo est perfectio ejus cui advenit. Sic autem non est in proposito, ut dictum est.

Ad quartum dicendum, quod dicta locutio verificatur ratione utriusque simul, scilicet suppositi, & naturæ: quamvis enim suppositum illud semper fuerit, non tamen semper fuit suppositum humanæ naturæ, secundum quod significatur hoc nomine homo.

Ad quintum dicendum, quod humana natura habet similitudinem cum accidente in Christo, in quantum advenit divinæ naturæ post esse completum. Non enim sequitur: Petrus est factus albus; ergo est factus: quia album dimittit de ratione facti simpliciter: quod enim factum est, nunc est, & prius non fuit: non autem sequitur, si prius non fuit albus, quod non fuerit simpliciter: quia album advenit post completum esse: & ita non sequitur: *Deus est factus homo: ergo Deus est factus simpliciter.*

ARTICULUS II.

Atrum hæc sic vera, Homo factus est Deus.

III. P. quæst. XVI. art. 7.

1. Ad secundum sic proceditur. Videtur quod hæc non sit vera, *Homo factus est Deus.* Dicit enim Damascenus, & habetur in littera, quod non dicimus hominem deificatum. Sed idem est dicere hominem deificatum, & factum Deum. Ergo homo non est factus Deus.

2. Præterea. Cum dicitur, *Homo factus est Deus,* aut homo tenetur pro natura, aut pro persona. Si pro natura; natura autem humana non est facta Deus, quia numquam est, nec fuit Deus: ergo est falsa,

Si pro persona; persona autem Filii Dei fuit semper Deus: ergo nullo modo hæc est vera, *Homo est factus Deus.*

3. Præterea. Secundum Damascenum (ubi supra) homo, & Deus communicant sibi idiomata, ut quidquid dicitur de homine, possit dici de Filio Dei. Sed hæc est falsa, *Filius Dei est factus Deus.* Ergo hæc est falsa, *Homo est factus Deus.*

4. Præterea. Quia Deus factus est homo, possunt arguere, quod Deus est homo recens. Si ergo homo factus est Deus, homo erit recens Deus: quod est contra Psalm. LXXX. 10. *Non erit in te Deus recens.*

5. Præterea. Quod dicitur fieri aliquid, præsupponitur secundum intellectum ad hoc quod fieri dicitur. Sed Christus non prius intelligitur homo quam Deus. Ergo non potest dici, quod homo factus sit Deus.

6. Sed contra. Augustinus (Lib. I. de Trin. cap. XIII.) *Talis fuit unio qua hominem faceret Deum, & Deum hominem.*

7. Præterea. Homo est Deus, & non semper fuit Deus. Ergo factus est Deus.

8. Præterea. Factio quæ importatur per participium, secundum rem non ponitur in Deo, sed in humana natura. Sed homo significat humanam naturam. Cum ergo hoc participium ponat rem suam circa subjectum in comparatione ad predicatum, videtur quod magis sit hæc vera, *Homo factus est Deus,* quam hæc, *Deus factus est homo.*

SOLUTIO.

Respondeo dicendum, quod hæc propositio similiter tripliciter potest accipi, sicut præcedens. Et in primo sensu est vera, sicut & prima, & eadem ratione: sicut enim factum est ut Deus sit homo, ita factum est ut homo sit Deus. In secundo vero sensu est falsa, sicut & prima, & eadem ratione: quia iidem sunt termini, sed conversim positi. In tertio autem sensu, secundum quod determinat subjectum in comparatione ad predicatum, diversimode judicatur à diversis opinionibus. Prima enim opinio, quia ponit quod homo supponit suppositum creatum, dicit quod hæc est vera, sicut & prima: quia sicut persona divina non semper fuit illud suppositum, & modo est illud suppositum; ita illud suppositum non semper fuit persona divina, & modo est. Secunda autem opinio, & tertia ponunt, quod homo, propterea de Christo prædicatur, non habet aliquid aliud suppositum quam suppositum æternum; sed secunda dicit, quod homo supponit suppositum æternum; tertia autem, quod homo copulat ipsum, sicut termini accidentales: & quia illud suppositum numquam non fuit Deus, ideo hæc est falsa secundum hoc, *Homo factus est Deus:* concedunt tamen eam in primo sensu, qui non est proprius sensus ejus. Ideo secundum has opiniones magis est falsa quam alia; secundum autem primam simpliciter est vera. Quia tamen aliquo modo conceditur, respondendum est ad utrasque objectiones.

Ad primum ergo dicendum, quod Damascenus loquitur secundum proprietatem propositionis; & sic est falsa.

Ad secundum dicendum, quod prima opinio diceret, quod teneretur pro supposito, non pro persona; alie vero duæ dicerent, quod teneretur pro persona; quam tamen non determinat participium, sed totam locutionem: quia factum est ut persona di-

divina in humanitate existens etiam esset Deus. Ad tertium dicendum, quod hoc intelligendum est de illis quæ conveniunt naturæ secundum se, & non habent repugnantiam ad alteram naturam. Quod autem dicitur factus Deus, non convenit naturæ secundum se, sed ratione unionis: unde non sequitur: *Homo factus est Deus: ergo Filius Dei factus est Deus:* sicut non sequitur: *homo unitus est Deo: ergo Deus unitus est Deo.*

Ad quartum dicendum, quod non sequitur ex virtute locutionis: *Deus factus est homo: ergo est homo recens:* quia si homo assumptus secundum primam opinionem, vel humana natura, ab æterno fuisset, nihilominus diceretur: *Deus factus est homo.* Unde sicut in littera dicitur, non sequitur quod sit Deus recens; sed quod Deus sit recenser, id est de novo: & hoc non est inconveniens secundum primam opinionem.

Ad quintum dicendum, quod quantum ad tertium intellectum propositionis prædicte, procedit illud argumentum: unde prima opinio, quæ secundum illam intellectum concedit propositionem, dicit, quod homo præintelligitur ad unionem, ut dictum est (dist. VI. in princ.) secundum autem primum sensum, in quo concedit eam secunda opinio, & tertia, non sequitur.

Ad sextum dicendum, quod dictum Augustini intelligendum est secundum primum modum: quia illa unio fecit ut Deus esset homo, & e converso.

Ad septimum dicendum, quod cum dicitur, *Homo non semper fuit Deus,* negatio potest negare totam propositionem, ut sit sensus: *Homo non semper fuit Deus;* id est, non semper fuit verum dicere, quod homo sit Deus: & secundum hoc sequitur veritas hujus propositionis secundum primum sensum, scilicet factum est ut homo esset Deus. Vel potest negare predicatum à subjecto; & sic falsa est: quia in propositione illa subjicitur suppositum æternum, quod semper fuit Deus.

Ad octavum dicendum, quod factio ponitur secundum rem circa naturam humanam; sed hoc nomen homo non supponit naturam humanam, sed suppositum æternum; circa quod non ponitur factio secundum rem, sed secundum rationem tantum; non respectu Dei, quia semper ei infuit, sed respectu hominis: & ideo semper dicitur: *Deus factus est homo;* sed non convertitur.

QUÆSTIO III.

Deinde queritur de locutionibus experimentibus unionem cum hoc participio *prædestinatus:* & circa hoc queruntur duo.

Primo. Utrum hic homo sit prædestinatus esse Filius Dei.

Secundo. Utrum Filius Dei sit prædestinatus.

ARTICULUS I.

Utrum homo Christus sit prædestinatus Filius Dei.

III. P. quæst. XXIV. art. 1.

1. Ad primum sic proceditur. Videtur quod homo Christus non sit prædestinatus esse Filius Dei. Quia sicut illud quod semper fuit, non fit; ita id quod semper fuit, non prædestinatur, quia prædestinatio importat antecessionem. Sed ho-

mo Christus supponit suppositum æternum, quod semper fuit Filius Dei. Ergo sicut ratione ista non potest dici, quod homo sit factus Deus; ita non potest dici, quod sit prædestinatus Filius Dei. Præterea. Homo non importat nisi humanam naturam, & suppositum æternum. Sed humana natura non est prædestinata esse Filius, quia nunquam fuit, nec est, nec erit Filius Dei: similiter hæc est falsa, *Divina persona, quæ est suppositum æternum, est prædestinata esse Filius Dei:* quia naturaliter, & ab æterno hoc habet. Ergo & hæc est falsa: *Hic homo est prædestinatus Filius Dei.*

2. Præterea. Prædestinatio præcedit illud respectu cuius est. Sed æternum non præceditur ab aliquo. Ergo non potest esse prædestinatio respectu æterni. Sed Filius Dei est æternus. Ergo homo non potest esse prædestinatus Filius Dei.

4. Præterea. Quidquid est prædestinatum, ab æterno fuit prædestinatum. Si ergo iste homo est prædestinatus esse Filius Dei, vel Christus, secundum quod homo, oportet quod ab æterno homo fuerit prædestinatus. Ergo ab æterno fuit homo prædestinatus enim est participium præteriti temporis; & hujusmodi participia, vel verba restringunt nomen substantivum sibi adjunctum ad supponendum pro præteritis.

5. Præterea. Prædestinatio etiam secundum nomen importat directionem in finem. Sed non potest aliquid dirigi in finem, nisi (ad minus secundum intellectum) sit ante finem illum. Cum igitur secundum secundam opinionem, etiam secundum intellectum, Christus non prius intelligatur homo quam Filius Dei; videtur quod ille homo non possit dici prædestinatus esse Filius Dei.

Sed contra. Rom. 1. 4. *Qui prædestinatus est Filius Dei in virtute.*

Præterea. Christus est Filius Dei per gratiam unionis; & hoc est prævisum ab æterno, & à Deo propositum. Ergo Christus est prædestinatus esse Filius Dei.

SOLUTIO.

Respondeo dicendum, quod prædestinatio proprie accepta tria importat ex parte ejus qui dicitur prædestinari. Unum est quod hoc ad quod prædestinari dicitur, aliquando sibi conveniat; secundum autem est quod conveniat sibi per gratiam; tertium vero est quod sequatur prædestinationem: ex hoc enim dicitur prædestinatus quod est prævisus, & præordinatus habiturus aliquid per gratiam. Quantum ad primum ergo horum, manifeste in Christo prædestinatio supposito convenit: quia hic homo est Filius Dei; sed hoc non invenitur in natura humana, quæ numquam fuit, nec est, nec erit Filius Dei: unde non proprie potest dici esse prædestinatus Filius Dei, sed ut assumatur à Filio Dei: hoc enim sibi convenit. Secundum autem invenitur in Christo secundum secundam opinionem, & tertiam, non ratione suppositi, quod naturaliter est Filius Dei, sed ratione naturæ assumptæ, quæ per gratiam unionis unitur Filio Dei: ex qua unione contingit hanc esse veram, *Homo est Filius Dei.* Sed secundum primam opinionem, etiam ratione suppositi: quia hoc quod supponitur per hoc nomen homo, non habet per naturam quod sit Filius Dei, sed per gratiam unionis, quia non est suppositum æternum. Similiter etiam tertium quantum ad primam opinionem convenit homini ratione suppositi humanæ naturæ, quod quidem non fuit semper Filius